

будівельних матеріалів і пластмасових виробів, а класу D – для тимчасового зберігання автозапчастин, скла чи сільськогосподарської продукції.

Наведена класифікація складських приміщень, що вживається у сфері комерційно-господарських взаємовідносин є основою криміналістичної класифікації, тому що від таких критеріїв як місце розташування будівлі, її конструкція, ступінь захищеності, спосіб зберігання товару, режим роботи підприємства залежить спосіб учинення крадіжки, ознаки суб'єкта вчинення злочину, кількість правопорушників. Характеристика змісту операцій, що проводяться на складах, їх кількості та складності може бути корисною для встановлення способу вчинення кримінального правопорушення, оскільки крадіжка може відбуватись у процесі проведення тієї чи іншої технологічної операції з товаром.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : підручник [К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг та ін.]; 2-ге вид., переробл. і доповн. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
2. Словник української мови. URL: <https://slovyk.ua/index.php?sword=склад>.
3. Класи складських приміщень: класифікація та відмінності. URL: <https://wareteka.com.ua/uk/blog/klasify-skladiv/>

Кирюхіна Руслана Ярославівна,
ад'юнт кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОВЕДЕННІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ І ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ, ПОСІДНАГО З УМИСНИМ ВБИВСТВОМ

Розв'язавши жорстоку війну в Україні, держава-агресора вчиняє воєнні злочини проти українського народу. Численні

вбивства цивільних осіб у мирних містах і військовополонених на тимчасово окупованих територіях є особливо тяжкими порушеннями законів і звичаїв війни, які кваліфікуються за ч. 2 ст. 438 Кримінального кодексу України. Розслідування цих злочинів є критично важливим для з'ясування усіх обставин, ідентифікації винних і забезпечення справедливості. В цьому контексті, техніко-криміналістичні засоби, що застосовуються під час огляду місця події, збору свідчень та аналізу доказів, мають важливе значення.

У період з січня 2022 року по жовтень 2024 року включно за статистичними даними Генеральної прокуратури України зареєстровано 9264 кримінальних проваджень щодо порушення законів і звичаїв війни, поєднаного з умисним вбивством [1]. Фактичні цифри залишаються і досі невідомими через те, що неможливо отримати інформацію з тих територій, де тривають інтенсивні бойові дії. Завдяки застосуванню техніко-криміналістичних засобів, органи досудового розслідування можуть детально документувати злочини держави-агресора на території України, що особливо корисно при зйомці огляду місця події, трупів та масових поховань. Кримінально-процесуальне законодавство регламентує використання технічних засобів і спеціальних знань у кримінальному судочинстві. На наше переконання, найчастіше техніко-криміналістичні засоби застосовуються під час огляду місця події, оскільки це одна з найбільш розповсюджених слідчих (розшукових) дій, яка у невідкладних випадках може бути проведена до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Це дає нам можливість отримати найбільш достовірну інформацію про вчинене кримінальне правопорушення. Відповідно до ст. 237 Кримінально-процесуального кодексу України огляд – невідкладна слідча (розшукова) дія, спрямована на встановлення, фіксацію і дослідження обстановки місця події, слідів злочину і злочинця та інших фактичних даних, що дозволяють в сукупності з іншими доказами зробити висновок про механізм події та інші обставини розслідуваної події [2, ст. 291]. Огляд місця події під час розслідування порушення законів і звичаїв війни, поєднаного з умисним вбивством є складним, але критично важливим процесом, що вимагає особливого підходу до застосування техніко-криміналістичних засобів. Складність полягає в тому, що необхідно першочергово з'ясувати усі обставини кримінального правопорушення, дослідити його учасниками матеріальних об'єктів, які пов'язані з цими обставинами та надалі зафіксувати,

вилучити та упакувати сліди, в ході їх виявлення. Відкладення даної слідчої (розшукової) дії може спричинити зміну обстановки, зникнення слідів кримінального правопорушення або особи, якою воно було вчинено, предметів, які можуть стати речовими доказами. Для оцінки і вилучення слідів кримінального правопорушення й інших об'єктів, що можуть бути залучені до матеріалів кримінального провадження як речові докази потрібні спеціальні знання та техніко-криміналістичні засоби. Корисним є здійснення панорамної фотозйомки місця події на 360 градусів, при цьому необхідно, щоб у кадр потрапили об'єкти, які потім зможуть допомогти додатково локалізувати місце зйомки [3, с. 45]. Крім статичної фотофіксації, важливо здійснювати відеозапис місця події. Це допомагає зафіксувати динаміку подій, положення та пози трупів, наявність і характер ушкоджень, обставини та деталі, які можуть бути важливими для розслідування.

Одним із методів судової фотографії є аерозйомка. Сучасні технології дозволяють використовувати безпілотні літальні апарати (далі – БПЛА). Це дає змогу отримувати точні й деталізовані зображення об'єктів з висоти, що особливо корисно для розслідування злочинів і аналізу місць подій. БПЛА призначений для виконання польоту без наявності людини на борту, керування і контроль якого здійснюється за допомогою відповідної програми чи спеціальної станції, що знаходиться поза його межами. Для досягнення мети та поставлених задач зйомки в ході проведення огляду місця події значно більше підходять класичні квадрокоптери серії Mavic 2 та Mavic 3. Вони мають рухливий підвіс камери та можливість робити фото- та відеозйомку з високою роздільною здатністю, підтримують картки пам'яті великого об'єму та можуть перебувати у повітрі тривалий час. Також існує безпілотник з тепловізором DJI Mavic 3T, який призначений спеціально для нічних операцій, пошуково-рятувальних місій та для потреб поліції під час невідкладних слідчих дій у темну пору доби [4, с. 8–13]. Аерозйомка є інноваційним та перспективним напрямом у криміналістиці, що стала ключовим засобом для збирання доказів, дослідження місця злочину, фіксації наявних ушкоджень на тілі людини, слідів біологічного та трасологічного походження, слідів вибуху, розташування тіл загиблих, а також для документування результатів оглядів на різних територіях в умовах воєнного стану. Водночас можна уникнути помилок під час фіксації, пов'язаних із суб'єктивними факторами при проведенні вимірювань, а також

значно скоротити час всього процесу встановлення взаємного положення об'єктів або їх окремих частин, слідів тощо. Враховуючи специфіку розслідування порушення законів і звичаїв війни, поєднаного з умисним вбивством, застосування безпілотників може бути єдиним сучасним та самостійним техніко-криміналістичним засобом, здатним виконувати традиційні види фото-, відеозйомки, що застосовуються при огляді місця події та трупа. При цьому відеозйомка не підміняє фотографію, а доповнює її, дозволяючи фіксувати об'єкти не тільки в статичній, а й у динамічній [5, с. 55].

Іншими техніко-криміналістичними засобами, які набули актуальності в умовах війни є пошукові засоби для виявлення захоронених трупів, включаючи масові поховання. Це завдання вимагає спеціалізованих приладів і методів для ідентифікації жертв та збору доказів знущань та катувань над особами, які загинули внаслідок цього. Таким чином, пошукові техніко-криміналістичні засоби - це пристрої, речовини й матеріали, які використовуються для виявлення різних предметів, речовин, слідів, мікрооб'єктів, а також трупа (його частин). Одним із них є георадар, який використовує радіохвилі для проведення швидкого профілювання ґрунту. Прилад просвічує землю на глибину до 20–30 метрів, створюючи зображення підземної структури, що дозволяє виявляти аномалії, які можуть свідчити про тіло вбитого. Також застосовуються металопрошукачі для виявлення металевих об'єктів, а саме особистих речей загиблих у районі можливих поховань. Надалі труп виймається з місця поховання за присутності судово-медичного експерта та оглядається з дотриманням правил ст. 238 Кримінально-процесуального кодексу України. Усі речі, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, вилучаються і упаковуються для уникнення їх пошкодження [6, с. 134].

Отже, перелік засобів і методів криміналістичної техніки, що застосовується у процесі досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень щодо порушення законів і звичаїв війни, поєднаного з умисним вбивством не є вичерпним. Це пов'язано з постійним розвитком та вдосконаленням криміналістики. Ці техніко-криміналістичні засоби можуть покращити ефективність розслідувань і підвищують їх результативність. Під час дії воєнного стану можуть виникати унікальні обставини, які можуть вплинути на розслідування. Одним із сучасних технічних прийомів фіксування доказової інформації під час огляду місця події є

фото- і відеозйомка за допомогою безпілотників. Різні пошукові прилади та технології забезпечують комплексний підхід до виявлення захованих трупів та масових поховань, що дозволяє зберігати правду про події та приносити справедливість. Тому використання техніко-криміналістичних засобів при проведенні огляду місця події можуть суттєво підвищити ефективність розслідування порушення законів і звичаїв війни, поєднаного з умисним вбивством.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. 2024. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Маркус В.О. Криміналістика: навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 558 с.
3. Участь спеціаліста в розслідуванні порушень законів та звичаїв війни [Текст] : наук.-практ. довідник / [М. В. Нечеснюк, А. А. Вознюк, А. А. Саковський та ін.] ; за заг. ред. В. В. Чернея, М. С. Цуцкірідзе, С. Г. Кримчука. Київ : НАВС, 2023. 114 с.
4. Застосування безпілотних літальних апаратів під час досудового розслідування : практ. порадник / А. А. Когут, В. В. Білоус, Ю. О. Костенко, О. Ю. Старостін. Харків : Бровін О. В., 2024. 76 с.
5. Криміналістика: Підручник / Кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / За ред. проф. В. Ю. Шепітька. 4-е вид., перероб. і доп. Х.: Право, 2008. 464 с.
6. Кваліфікація та розслідування порушення законів і звичаїв війни : наук.- практ. посіб. / А. А. Вознюк, І. В. Жук, О. В. Таран та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе, В. В. Чернея, А. А. Вознюка. К. : Норма права, 2023. 322 с.